

Procesy individualizace během vývoje lidstva

Michaela Glöckler

V praindické epoše se lidé učili odlišovat smyslový svět jako svět „májá“ od jim dobře známého světa ducha. Poprvé byli schopni vědomě a individuálně používat své smysly.

V praperské epoše se individualizovalo myšlení. Bylo objeveno číslo jako nejčistší myšlenka a užíváno jako pořadající síla.

V egyptském období pyramid vznikla nauka o kurativní medicíně, o alchymii jako tajemství proměňování látek a jejich léčebné síly. Na duševní rovině se poprvé individualizoval citový život — zvláště prožíváním osobní viny a nemoci.

V řecko-latinské epoše se tváří v tvář záhadě smrti individualizovala vůle: *Nemůže ohlas mého žití být věky věků přehlušen*, jak to říká Goethe ústy svého Fausta na konci života. Pro Fausta je již — na začátku novověku — jistotou to, co bylo úkolem čtvrté kulturní epochy: totiž přijít na to, co zůstává po smrti. Teprve chceme-li zůstat spojeni se svými individuálními činy, chceme-li za ně převzít odpovědnost, stává se individuální kontinuita vůle vědomou skutečností. Teprve potom získává naléhavost otázka, co se s tím, kdo tu byl činný, stane, jakmile život skončí. Smrt Krista na Golgotě je odpovědí lidstvu na tuto otázku.

V páté vývojové epoše lidstva — naší současné, „novověké“ době — jde o individualizaci Já: právě o výše zmíněné uvolnění se ze všech skupinových souvislostí rodiny, národa, tradice a kultury. Nosnost těchto skupinových příslušností, zakládající určitou kolektivní identitu, je velká. Proto je pro jednotlivce těžké opravdu se z nich vymanit a „sám“ si určovat, kde a jak se chce s jinými spojovat k plnění určitých úkolů. Nejobtížnější je ale změna lidí „vychovaných“ a kontrolovaných společenskými normami, zákony a pravidly. Neboť je-li řízení zvenčí stále méně účinné, vůle k autonomnímu sebeurčování však ještě nedospěla tak daleko, aby převzala vedení, nastávají všechny možnosti zneužívání moci a zbloudění. Ty jsou nutnými stíny vývoje k autonomnímu „jednotlivému Já“, které v páté kulturní epoše zažije s individualizací jedince rozhodující průlom. Objevení se sklonů ke zlu je tajemstvím nynější páté vývojové epochy. Proto je dnes otázkou: Co může vyléčit rány, vzniklé *uvolňujícím se jástvím* (viz *makrokosmický Otčenáš*, str. 20) v jeho zápasu o přemožení vlastních zlých sklonů a úmyslů? Jak lze tento vývojový proces provázet porozuměním a pomocí? K tomu je třeba „rafaelské kultury“, sjednocení se mnoha lidí ve vůli orientovat se, doprovázet, pomáhat a zprostředkovávat léčení. Porozumět něčemu z mystérií léčení a naučit se to používat v individuálním a sociálním životě patří k ústředním úkolům páté kulturní epochy.

Šestá kulturní epocha bude věnována vytváření společenství ze sil Já. Nástrojem k tomu je nové zacházení se slovem. Takovým jako dnes, kdy slouží k informování a

ujasňování nedorozumění - nebo tato nedorozumění naopak způsobuje - v budoucnosti nebude. Způsob mluvení bude spíše snahou zprostředkovat prožívání jednoho tomu druhému — použití slova bude výrazem individuálního Já a základem důvěry mezi lidmi.

V sedmé epoše se bude jednatlivec vědomě učit, jak se připojit k celku lidstva a pochopit smysl stvoření a vývoje lidstva. Toto pochopení a souhlas jednotlivého člověka, který je vděčný za to, že se smí vyvíjet — to je pro Boha a jeho hierarchie blaženost. Vidí, že jejich dílo je „dokonáno“, a učí se k tomu také něco nového: zkušenostem individuálního člověka na nesnadné cestě nalézání „Já“.

Tato vývojová tajemství mají tedy společný úkol individualizace. Smyslové vnímání, myšlení, cítění a chtějí jsou schopnosti přirozeně dané jako dary vývoje. Abychom je ovšem v Goethově smyslu mohli „získat“ a tím i „vlastnit“, musíme si je osvojit individuálně. To je nejtěžší právě v případě Já („Ih“), vlastního „Já“ („Selbst“) člověka. Jak je člověk může „ztratit“, aby je zcela ze sebe sama nově „získal“? V jedné meditaci v rámci Esoterní školy vyjádřil Rudolf Steiner toto tajemství slovy:

Probud' se v myšlení: jsi v duchovním světle světa.
Prožij se jako ten, kdo světlem září, kdo *hmatá* záři světla.

Probud' se v cítění: jsi v duchových činech světa.
Prožij se jako ten, kdo *cítí* duchové činy.

Probud' se v chtějí: jsi v duchových bytostech světa.
Prožij se jako ten, kdo *myslí* duchové bytosti.

Probud' se v Já: jsi ve své vlastní duchové bytosti.
Prožij se jako ten, kdo od bohů přijímá bytí a sobě samému je dává.

Dramatičnost současné situace ve vývoji lidstva velmi zřetelně ukazuje, že obtížnost spojená s tímto úkolem je určitou globální krizí identity. Přitom je zvláště otřesné, že zlo v lidské přirozenosti není „vypočitatelné“, předvídatelné ani ho nelze bezprostředně odvodit z dosavadního vývoje a výchovy, nýbrž je „banální“, jak říká Hannah Arendtová, a potenciálně je lze nalézt v každém člověku. Propast zla se musí v *každém* člověku otevřít jako možnost se všemi hrůzami a svody „ne-Já“, abychom se krok za krokem, na základě vlastního poznání a zkušenosti, z vlastní síly a „sami“ propracovali k pravdě o naší bytosti.

Christian Morgenstern tento úkol páté kulturní epochy výstižně vyjádřil v jedné ze svých básní:

*K pravdě, kdo putuje,
sám musí jíti,
druha na cestě své
nemůže míti.*

*Chvílemi zdá se ti,
že jde nás množství,
brzy však kráčíš zas
samoten k božství.*

*V dálce kdes zápasí
přítel tvůj milý;
avšak kdo vytrvá,
ten dojde k cíli.*

*Kristem sám proměněn
nalezne horu,
kde se Já spojují
v bratrském sboru.
17*